

**Υπόθεση C-120/24**

**Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως**

**Ημερομηνία καταθέσεως:**

15 Φεβρουαρίου 2024

**Αιτούν δικαστήριο:**

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Λιθουανία)

**Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:**

14 Φεβρουαρίου 2024

**Προσφεύγουσα σε πρώτο βαθμό και αναιρεσείουσα:**

«Unigames» UAB

**Καθής η προσφυγή σε πρώτο βαθμό και αναιρεσίβλητη:**

Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

[...]

**LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS**

(Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Λιθουανίας)

**ΔΙΑΤΑΞΗ**

14 Φεβρουαρίου 2024

[...]

Το τμήμα του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της Λιθουανίας, υπό διευρυμένη σύνθεση [...] [σύνθεση του δικαστηρίου], [...], εξέτασε, κατά τη συνεδρίαση του δικαστηρίου στο πλαίσιο της γραπτής διαδικασίας αναιρέσεως, τη διοικητική υπόθεση με αντικείμενο την αναίρεση που άσκησε η αναιρεσείουσα, εταιρία περιορισμένης ευθύνης Unigames, κατά της απόφασης του Vilniaus apygardos administracinis teismas (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου του Βίλνιους, Λιθουανία) της 10ης Αυγούστου 2022, στο πλαίσιο της διοικητικής υπόθεσης που κινήθηκε με την προσφυγή της αναιρεσείουσας [...] κατά της αναιρεσίβλητης Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos

Respublikos finansu ministerijos (εποπτεύουσα αρχής παιγνίων υπαγόμενης στο Υπουργείο Οικονομικών της Δημοκρατίας της Λιθουανίας) για την ακύρωση απόφασης.

Το τμήμα, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση,

διαπίστωσε τα ακόλουθα:

## I.

- 1 Η υπό κρίση υπόθεση αφορά την ένδικη διαφορά μεταξύ της αναιρεσείουσας, εταιρίας περιορισμένης ευθύνης Unigames, στην οποία χορηγήθηκε η υπ' αριθμό 0118 άδεια διεξαγωγής τυχηρών παιγνίων με μηχανήματα κατηγορίας B (στο εξής: αναιρεσείουσα) και της αναιρεσίβλητης, εποπτεύουσα αρχής παιγνίων υπαγόμενης στο Υπουργείο Οικονομικών της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (στο εξής: αναιρεσίβλητη ή Αρχή), που αφορά την Tarnybos direktoriaus 2022 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. DIE-314 „Dėl atlikto UAB „Unigames“ neplaninio specialiojo patikrinimo pagal 2021 m. spalio 14 d. pavedimą patikrinti Nr. PT-36-(7.3)“ [απόφαση DIE-314 του διοικητή της Αρχής, της 19ης Μαΐου 2021, σχετικά με την έκτακτη ειδική επιθεώρηση της «Unigames» UAB η οποία διενεργήθηκε δυνάμει της εντολής επιθεώρησης PT-36-(7.3), της 14ης Οκτωβρίου 2021] (στο εξής: απόφαση).

*Το νομικό πλαίσιο: Η νομοθεσία της Ένωσης*

- 2 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (κωδικοποιημένο κείμενο) (στο εξής: οδηγία 2015/1535) ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός εάν πρόκειται απλώς για αυτούσια μεταφορά ενός διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή πληροφόρηση ως προς το συγκεκριμένο πρότυπο· επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο.

Εάν χρειαστεί, τα κράτη μέλη κοινοποιούν ταυτοχρόνως στην Επιτροπή -εάν δεν το έχουν ήδη διαβιβάσει με κάποια προηγούμενη γνωστοποίησή τους- το κείμενο των βασικών, νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που αφορούν κατά κύριο και άμεσο τρόπο τον τεχνικό κανόνα, εφόσον η γνώση του κειμένου αυτού είναι αναγκαία για να εκτιμηθεί η εμβέλεια του σχεδίου τεχνικού κανόνα.

Τα κράτη μέλη προβαίνουν σε νέα γνωστοποίηση του σχεδίου του τεχνικού κανόνα στην Επιτροπή υπό τους όρους του πρώτου και δεύτερου εδαφίου της

παρούσας παραγράφου εφόσον επιφέρουν σημαντικές τροποποιήσεις στο σχέδιο αυτό με αποτέλεσμα να τροποποιείται το πεδίο εφαρμογής του, να συντομεύεται το αρχικό χρονοδιάγραμμα εφαρμογής, να προστίθενται προδιαγραφές ή απαιτήσεις ή να καθίστανται πιο αυστηρές οι εν λόγω προδιαγραφές ή απαιτήσεις.

[...]».

- 3 Στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2015/1535 ο όρος «υπηρεσία» ορίζεται ως «οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

Για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού, νοείται με τον όρο:

- i) “εξ αποστάσεως”: υπηρεσία που παρέχεται χωρίς τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι ταυτόχρονα παρόντα,
- ii) “με ηλεκτρονικά μέσα”: υπηρεσία που παρέχεται στην αφετηρία της και γίνεται αποδεκτή στον προορισμό της μέσω εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης) ή αποθήκευσης δεδομένων και η οποία παρέχεται, διαβιβάζεται και λαμβάνεται εξ ολοκλήρου μέσω τηλεφωνικής γραμμής, ραδιοφωνικής μετάδοσης, οπτικής ίνας ή με άλλα ηλεκτρομαγνητικά μέσα,
- iii) “κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών”: υπηρεσία που παρέχεται με μετάδοση δεδομένων κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας.

Στο παράρτημα I περιέχεται ενδεικτικός κατάλογος των υπηρεσιών που δεν καλύπτονται από αυτό τον ορισμό».

- 4 Στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2015/1535 ο όρος «κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες» ορίζεται ως «απαίτηση γενικής φύσεως σχετικά με την πρόσβαση στις δραστηριότητες των υπηρεσιών που περιγράφονται στο στοιχείο β' και στην άσκησή τους, ειδικότερα διατάξεις για τους παρέχοντες υπηρεσίες, τις υπηρεσίες και τον αποδέκτη των υπηρεσιών, εξαιρουμένων των κανόνων που δεν αναφέρονται ειδικά στις υπηρεσίες που ορίζονται στο ίδιο σημείο.

Για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού:

- i) ένας κανόνας θεωρείται ότι αφορά ειδικά τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών όταν, αν ληφθεί υπόψη η αιτιολογία και το κείμενό του, έχει συγκεκριμένο σκοπό και αντικείμενο, είτε εξ ολοκλήρου είτε σε επί μέρους διατάξεις, να ρυθμίσει με σαφή και εύστοχο τρόπο τις υπηρεσίες αυτές,

ii) ένας κανόνας δεν θεωρείται ότι αφορά ειδικά τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών όταν αφορά τις υπηρεσίες αυτές μόνον κατά συνεκδοχή ή κατά σύμπτωση».

- 5 Ο όρος «τεχνικός κανόνας» ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 2015/1535 ως «τεχνική προδιαγραφή ή άλλη απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των οικείων διοικητικών διατάξεων των οποίων η τήρηση είναι υποχρεωτική de jure ή de facto, για την εμπορία, την παροχή υπηρεσιών, την εγκατάσταση ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή τη χρήση σε κράτος μέλος ή σε σημαντικό τμήμα του κράτους αυτού, όπως επίσης, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 7, οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

Τεχνικοί κανόνες de facto είναι ιδίως:

- i) οι νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ενός κράτους μέλους οι οποίες παραπέμπουν είτε σε τεχνικές προδιαγραφές ή άλλες απαιτήσεις είτε σε κανόνες σχετικά με τις υπηρεσίες, είτε σε επαγγελματικούς κώδικες ή κώδικες ορθής πρακτικής που με τη σειρά τους παραπέμπουν σε τεχνικές προδιαγραφές ή άλλες απαιτήσεις ή κανόνες σχετικά με τις υπηρεσίες, η τήρηση των οποίων αποτελεί τεκμήριο συμβατότητας προς τις προδιαγραφές που καθορίζονται από τις εν λόγω νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις,
- ii) οι εκούσιες συμφωνίες στις οποίες η δημόσια αρχή είναι συμβαλλόμενο μέρος και οι οποίες αποσκοπούν στην τήρηση, προς το δημόσιο συμφέρον, των τεχνικών προδιαγραφών ή άλλων απαιτήσεων ή κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες. Εξαιρούνται οι συγγραφές υποχρεώσεων των δημόσιων συμβάσεων,
- iii) οι τεχνικές προδιαγραφές ή άλλες απαιτήσεις ή οι κανόνες περί υπηρεσιών, που συνδέονται με φορολογικά ή οικονομικά μέτρα και επηρεάζουν την κατανάλωση προϊόντων ή υπηρεσιών ενθαρρύνοντας την τήρηση των τεχνικών αυτών προδιαγραφών ή άλλων απαιτήσεων ή κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες· εξαιρούνται οι τεχνικές προδιαγραφές ή άλλες απαιτήσεις ή οι κανόνες σχετικά με τις υπηρεσίες που έχουν σχέση με τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Συμπεριλαμβάνονται οι τεχνικοί κανόνες που θέτουν οι ορισθείσες από τα κράτη μέλη υπηρεσίες και ευρίσκονται σε κατάλογο καταρτιζόμενο και ενημερωμένο, εφόσον χρειάζεται, από την Επιτροπή, στο πλαίσιο της επιτροπής του άρθρου 2.

Η τροποποίηση του καταλόγου γίνεται με την ίδια διαδικασία».

*Το νομικό πλαίσιο. Η εθνική νομοθεσία*

- 6 Το άρθρο 10, παράγραφος 19, του Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas (νόμος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας περί τυχηρών παιγνίων, όπως

ισχύει δυνάμει του νόμου XIV-337, της 20ής Μαΐου 2021, που είναι κρίσιμος για την υπό κρίση διοικητική υπόθεση, στο εξής: νόμος περί τυχηρών παιγνίων) ορίζει: «Στη Δημοκρατία της Λιθουανίας απαγορεύεται η ενθάρρυνση της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια μέσω της διάδοσης πληροφοριών ή της χρήσης πράξεων πειθούς υπό οποιαδήποτε μορφή και με οποιοδήποτε μέσο, συμπεριλαμβανομένων ειδικών εκδηλώσεων, δοκιμαστικών παιχνιδιών, προωθητικών ενεργειών, εκπτώσεων, δώρων και παρόμοιων κινήτρων που χρησιμοποιούνται από τον ίδιο τον φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων, με σκοπό την ενθάρρυνση της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια ή σε τυχηρά παίγνια εξ αποστάσεως».

7 Το άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, όπως ίσχυε έως την τροποποίηση που επέφερε ο νόμος της 20ής Μαΐου 2021 (ήτοι, δυνάμει του νόμου XII-1734, της 21ης Μαΐου 2015), όριζε ότι «στη Δημοκρατία της Λιθουανίας απαγορεύεται η ενθάρρυνση της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια με τους ακόλουθους τρόπους:

1) με την παραχώρηση στον παίκτη του δικαιώματος να λαμβάνει δώρα από τον φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων, αμέσως ή εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος μετά τη συμμετοχή του στο παίγνιο,

2) με τη διεξαγωγή παιγνίων ή διαγωνισμών, δοκιμαστικών παιχνιδιών, κληρώσεων και άλλων εκδηλώσεων που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή σε τυχηρά παίγνια, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια εξ αποστάσεως εκτός των χώρων διεξαγωγής τυχηρών παιγνίων ή του ιστοτόπου του φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων».

*Τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά*

8 Οι ακόλουθες πληροφορίες καταγράφηκαν από ειδικούς της μονάδας επιθεώρησης της Αρχής κατά τον έλεγχο του ιστοτόπου της προσφεύγουσας στη διεύθυνση <https://uniclub.lt/>: «Εκρηξη 43 νέα παιχνίδια!», «Μηχανήματα ELK. 25 παιγνιομηχανήματα!», «Τα δημοφιλέστερα παιχνίδια», «Πληρωμές εξπρές. Πληρωμή σε δευτερόλεπτα!», «Καταθέσεις / πληρωμές 24/7. Η Revolut είναι εδώ», «Διαλέξτε από 1000+ παιχνίδια καζίνο», «... κάντε κλικ στην προσφορά Bet Builder και συνδυάστε διαφορετικά γεγονότα στον ίδιο αγώνα! Σε μας, το εργαλείο αυτό λειτουργεί σε ευρύ φάσμα αθλημάτων και συνδυασμών! ...», «Εξαργυρώστε! Πληρωμές πριν το τέλος του αγώνα!», «Η εμπειρία, η ευκολία, η ποιότητα και η καινοτομία μας είναι αυτά που μας κάνουν να ξεχωρίζουμε», «Η πύλη τυχερών παιχνιδιών μας είναι εξαιρετικά βολική και εύχρηστη. Όλα είναι σχεδιασμένα για να χαλαρώσετε και να περάσετε υπέροχα», «Παιχνίδια καζίνο από κορυφαίους προγραμματιστές», «Γρήγορες καταθέσεις και πληρωμές», και ούτω καθεξής. Η αναιρεσίβλητη θεώρησε τις πληροφορίες αυτές παράβαση της απαγόρευσης ενθάρρυνσης της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια (άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων).

- 9 Η έκτακτη επιθεώρηση της αναιρεσείδουσας, βάσει πρότασης του διοικητή της Αρχής, αποκάλυψε παρατυπίες και επέφερε την έκδοση της απόφασης [...], , δυνάμει της οποίας: 1) διαπιστώνεται ότι η παράβαση της αναιρεσείδουσας δεν ήρθη από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης και εφεξής, δεδομένου ότι ο ιστότοπος της αναιρεσείδουσας εξακολουθεί να δημοσιεύει πληροφορίες που αποσκοπούν στην προσέλκυση της προσοχής στην προσφορά της αναιρεσείδουσας και στην ενθάρρυνση των τυχηρών παιγνίων μέσω διαφημιστικών εκφράσεων ή λέξεων, ή που αποσκοπούν στην προσέλκυση της προσοχής στην αξιοπιστία της αναιρεσείδουσας, την αποκλειστικότητα του ιστοτόπου της ή στα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών αυτής, γεγονός που συνιστά παράβαση της απαγόρευσης ενθάρρυνσης της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια (άρθρο 10, παράγραφος 19 του νόμου περί τυχηρών παιγνίων). 2) διαπιστώνεται ότι οι πληροφορίες που καταγράφηκαν και δημοσιεύθηκαν στον ιστότοπο της αναιρεσείδουσας μεταξύ της 13ης Οκτωβρίου 2021 [...] και της 3ης Φεβρουαρίου 2022 ενθάρρυναν τους επισκέπτες του ιστοτόπου της αναιρεσείδουσας να συμμετέχουν σε τυχηρά παίγνια εξ αποστάσεως, κατά παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 19 του νόμου περί τυχηρών παιγνίων. 3) επιβεβαιώνεται η κρίση της επιτροπής και επιβάλλεται στην αναιρεσείδουσα πρόστιμο 12 662 ευρώ για την παράβαση που διαπίστωσε η επιτροπή. 4) απευθύνεται προειδοποίηση στην αναιρεσείδουσα για πιθανή αναστολή της άδειας διεξαγωγής τυχηρών παιγνίων με μηχανήματα κατηγορίας B λόγω της διαπιστωθείσας παράβασης. 5) διατάσσεται η αναιρεσείδουσα να άρει την παράβαση το αργότερο έως τις 20 Ιουνίου 2022. και 6) ενημερώνεται η αναιρεσείδουσα ότι υποχρεούται να καταβάλει στο δημόσιο ταμείο το πρόστιμο που της επέβαλε η αναιρεσίβλητη εντός τριών μηνών από την ημερομηνία παραλαβής της απόφασης [...]. Σε περίπτωση υποβολής προσφυγής κατά της απόφασης [...], το πρόστιμο είναι καταβλητέο εντός τριών μηνών από την ημερομηνία τελεσιδικίας της δικαστικής απόφασης περί απόρριψης της προσφυγής.
- 10 [...] [επανάληψη στοιχείων]
- 11 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο επικύρωσε την κρίση της Αρχής και απέρριψε την προσφυγή της αναιρεσείδουσας με την απόφασή του της 10ης Αυγούστου 2022. Το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό της αναιρεσείδουσας περί παράβασης της διαδικασίας θέσπισης του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων -κατά το δικαστήριο αυτό, η απαγόρευση της ενθάρρυνσης των τυχηρών παιγνίων δεν θεσπίστηκε για πρώτη φορά στον νόμο περί τυχηρών παιγνίων, δεδομένου ότι περιλαμβανόταν στον νόμο και ίσχυε πριν από την τροποποίηση του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, αντιθέτως η διατύπωση της απαγόρευσης αφορούσε την αναγνώριση των συγκεκριμένων ειδών και μέσων ενθάρρυνσης των τυχηρών παιγνίων που απαγορεύονται. Το δικαστήριο έκρινε ότι το Lietuvos standartizacijos departamentas (συμβούλιο προτύπων της Λιθουανίας) δεν είχε υποχρέωση ενημέρωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 2015/1535 πριν ο νομοθέτης προβεί στην τροποποίηση του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, και, ως εκ τούτου, απέρριψε

επίσης ως αβάσιμο τον ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι το άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων δεν είχε εφαρμογή επ' αυτής.

- 12 Με την αίτηση αναιρέσεώς της, η αναιρεσείουσα ζητεί την αναίρεση της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και την έκδοση εκ νέου απόφασης η οποία θα κάνει δεκτή την προσφυγή της και θα ακυρώνει την απόφαση [του διοικητή της Αρχής].
- 13 Με το υπόμνημα αντίκρουσης της αίτησης αναιρέσεως, η αναιρεσίβλητη [...] ζητεί να απορριφθεί η αναίρεση και να παραμείνει αμετάβλητη η απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

Το τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση,

αποφασίζει ως ακολούθως:

## II.

- 14 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, κατόπιν της τροποποίησης του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ενημερώθηκε για τη νέα έκδοση του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, η οποία θεσπίζει την απαγόρευση της ενθάρρυνσης συμμετοχής σε τυχερά παίγνια, στην υπό κρίση διοικητική δίκη εγείρονται ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', και του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535 υπό τις συνθήκες της υπό κρίση υπόθεσης. [...] [υποχρέωση του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της Λιθουανίας για την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ]

*Ο χαρακτηρισμός του κανόνα που θεσπίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων ως «τεχνικού κανόνα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535*

- 15 Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2015/1535, τα κράτη μέλη πρέπει να γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός από τις αναφερόμενες στο άρθρο αυτό περιπτώσεις. Η εν λόγω υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης ισχύει μόνον όταν το υπό εξέταση σχέδιο έχει ως αντικείμενο τεχνικό κανόνα κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της εν λόγω οδηγίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Δεκεμβρίου 2020, Star Taxi App SRL, C-62/19, EU:C:2020:980, σκέψη 58). Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η μη τήρηση παράβαση, εκ μέρους κράτους μέλους, της υποχρέωσης προηγούμενης κοινοποίησης του σχεδίου αυτού συνεπάγεται ότι ο οικείος «τεχνικός κανόνας» δεν είναι αντιτάξιμος σε ιδιώτη, είτε στο πλαίσιο ποινικής δίκης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 2016, Sebat Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, σκέψη 84) είτε στο πλαίσιο [αστικής] δίκης μεταξύ ιδιωτών (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου, James Elliott Construction, C-613/14, EU:C:2016:821, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων,

πρέπει, στην υπό κρίση διοικητική υπόθεση, να εξακριβωθεί καταρχάς εάν διάταξη όπως αυτή του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων (όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο για την υπό κρίση υπόθεση χρόνο) συνιστά «τεχνικό κανόνα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 2015/1535.

- 16 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 2015/1535 αναφέρει τέσσερις κατηγορίες τεχνικών κανόνων, ήτοι, πρώτον, «τεχνική προδιαγραφή», δεύτερον, «άλλη απαίτηση», τρίτον, «κανόνα σχετικά με τις υπηρεσίες» και, τέταρτον, «νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών». Το δικάζον τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, δεν διατηρεί αμφιβολία ότι η διάταξη του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν εμπίπτει, εν προκειμένω, στην κατηγορία της «τεχνικής προδιαγραφής» ή της «άλλης απαίτησης», καθόσον, στην πρώτη περίπτωση, το εθνικό μέτρο πρέπει να αφορά αυτό καθαυτό το προϊόν ή τη συσκευασία του, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, πρέπει να θέτει προϋπόθεση δυνάμενη να επηρεάσει σημαντικά τη σύνθεση, τη φύση ή την εμπορία ενός προϊόντος (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαΐου 2020, *Syndyk Masy Upadłości ECO-WIND Construction S.A. w upadłości*, C-727/17, EU:C:2021:492, EU:C:2020:393, σκέψεις 32, 36 και 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εφόσον το ζήτημα που τίθεται στην υπό κρίση υπόθεση δεν αφορά προϊόντα, εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το εάν η επίμαχη στην υπό κρίση διοικητική υπόθεση εθνική διάταξη μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες» ή ως «νομοθετική διάταξη κράτους μέλους που απαγορεύει την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών», δεδομένου ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις ενδέχεται, κατ' ουσίαν, να αφορούν υπηρεσίες εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων, οι οποίες εμπίπτουν στην απαγόρευση ενθάρρυνσης της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια, ή ενδέχεται να νοούνται ως απαγόρευση της ανεξάρτητης δραστηριότητας της ενθάρρυνσης της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια, η οποία συνιστά μονομερή δραστηριότητα του φορέα εκμετάλλευσης των τυχηρών παιγνίων και η οποία δεν πληροί τις προϋποθέσεις [του χαρακτηρισμού ως] «υπηρεσίας» του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 2015/1535, δεδομένου ότι δεν ικανοποιεί το κριτήριο της παροχής «κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών».
- 17 Δεδομένου ότι η οδηγία 2015/1535 κατήργησε την οδηγία 98/34/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών, και ότι οι κρίσιμες διατάξεις της οδηγίας 2015/1535 έχουν περιεχόμενο κατ' ουσίαν ταυτόσημο προς εκείνο των κρίσιμων διατάξεων της οδηγίας 98/34/EK, η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εν λόγω οδηγία έχει επίσης εφαρμογή, καταρχήν, όσον αφορά την οδηγία 2015/1535 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουνίου 2021, *Mircom*



International Content Management & Consulting (M.I.C.M.) Limited, C-597/19, EU:C:2021:492, EU:C:107:393, σκέψη 107 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το Δικαστήριο, κατά την εκτίμηση των κανόνων που έχουν εφαρμογή στα τυχηρά παιχνίδια στη Γερμανία, έχει διευκρινίσει ότι ορισμένες διατάξεις της συμφωνίας περί τυχηρών παιχνιδιών μπορούν να χαρακτηριστούν ως «κανόνες σχετικά με τις υπηρεσίες», στο μέτρο που αφορούν «υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών» κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 2, της οδηγίας 98/34. Οι διατάξεις αυτές περιλαμβάνουν την απαγόρευση προσφοράς τυχηρών παιχνιδιών στο διαδίκτυο που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 4, της συμφωνίας περί τυχηρών παιχνιδιών, τις εξαιρέσεις από την απαγόρευση αυτή που απαριθμούνται στο άρθρο 25, παράγραφος 6, της εν λόγω συμφωνίας, τους περιορισμούς που επιβάλλονται στη δυνατότητα προσφοράς αθλητικών στοιχημάτων με τη χρήση τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 2, της εν λόγω συμφωνίας, καθώς και την απαγόρευση διαφήμισης των τυχηρών παιχνιδιών στο διαδίκτυο ή με τη χρήση τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, της ίδιας συμφωνίας (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 2016, Sebat Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, σκέψη 75). Το δικάζον τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, επισημαίνει ότι, στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, δεν απαγορεύεται η προσφορά (εκμετάλλευση) τυχηρών παιχνιδιών μέσω διαδικτύου, πλην όμως δεν επιτρέπεται η διάδοση πληροφοριών ή η χρήση πράξεων πειθούς προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή σε τέτοια τυχηρά παιχνίδια υπό οποιαδήποτε μορφή και με οποιοδήποτε μέσο. Συναφώς, οι εθνικές διατάξεις διευκρινίζουν τις προϋποθέσεις παροχής υπηρεσιών τυχηρών παιχνιδιών και απαγορεύουν τη διαφήμιση της παροχής υπηρεσιών τυχηρών παιχνιδιών.

- 18 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης, το ερώτημα ενώπιον του τμήματος του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, είναι εάν ο κανόνας που θεσπίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιχνιδιών δύναται να χαρακτηριστεί, στον βαθμό που αφορά πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν στον ιστότοπο φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιχνιδιών, ως «τεχνικός κανόνας», ως εμπύπτων στην κατηγορία των «κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2015/1535. Ασφαλώς, η κατηγορία αυτή «τεχνικών κανόνων» καλύπτει μόνο τους κανόνες τους σχετικούς με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, δηλαδή με οποιαδήποτε υπηρεσία παρέχεται με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Bent Falbert, C-255/16, EU:C:2017:983, σκέψη 27). Εντούτοις, υπό τις συνθήκες της υπό κρίση υπόθεσης, εξακολουθεί να υφίσταται αμφιβολία ως προς το εάν ο κανόνας που θεσπίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιχνιδιών, στον βαθμό που αφορά τις πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν από φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιχνιδιών στον ιστότοπό του, πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις της «υπηρεσίας» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2015/1535. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο φορέας εκμετάλλευσης τυχηρών παιχνιδιών παρέχει υπηρεσίες τυχηρών παιχνιδιών στους επισκέπτες του ιστοτόπου του, είναι φυσικό ο ιστοτόπος να παρέχει σχετικές

πληροφορίες για τα τυχηρά παίγνια, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών οι οποίες ενθαρρύνουν τον επισκέπτη να λάβει την υπηρεσία τυχηρών παιγνίων. Υπό τις συνθήκες αυτές, το τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, διατηρεί αμφιβολίες ως προς το εάν το γεγονός ότι ένα πρόσωπο, προκειμένου να λάβει την επίμαχη υπηρεσία τυχηρών παιγνίων, αποκτά πρόσβαση στον ιστότοπο φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων, ο οποίος περιλαμβάνει ορισμένες πληροφορίες για τα τυχηρά παίγνια, συνεπάγεται ότι η υπηρεσία παρέχεται μέσω μετάδοσης πληροφοριών κατόπιν παραγγελίας του προσώπου αυτού, ήτοι «κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών».

- 19 Ως εκ τούτου, το τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, κρίνει αναγκαίο να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο προκειμένου αυτό να διευκρινίσει εάν εθνική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων συνιστά «τεχνικό κανόνα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535, στον βαθμό που αφορά πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν στον ιστότοπο φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων.

*Η εθνική νομοθετική πρακτική, κατά την οποία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν γνωστοποιείται η τροποποίηση κανόνα*

- 20 Εάν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα επιβεβαιώνει ότι το άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων πράγματι συνιστά «τεχνικό κανόνα», κρίσιμο για την υπόθεση είναι και το ερώτημα εάν θα έπρεπε τούτο να έχει γνωστοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535. Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει διευκρινίσει ότι, για να θεωρηθεί «τεχνικός κανόνας», που χρήζει γνωστοποιήσεως κατά την οδηγία 98/34, μια νέα εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν πρέπει να περιορίζεται στο να αναπαράγει ή να αντικαθιστά, χωρίς την προσθήκη τεχνικών προδιαγραφών ή άλλων νέων ή συμπληρωματικών απαιτήσεων, υφιστάμενους τεχνικούς κανόνες που έχουν δεόντως γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή (πρβλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Bent Falbert, C-255/16, EU:C:2017:983, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Οι οικονομικοί φορείς ενός κράτους μέλους θα πρέπει να ενημερώνονται για τα εγκρινόμενα από τα κράτη μέλη σχέδια τεχνικών κανόνων καθώς και για το χρονικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής τους, ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζουν την έκταση των υποχρεώσεων που ενδέχεται να τους επιβληθούν και να προκαταλάβουν τη θέσπιση των διατάξεων αυτών, προσαρμόζοντας, εφόσον χρειάζεται, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους εγκαίρως (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 2016, Sebat Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, σκέψη 83). Το τμήμα του δικαστηρίου, υπό διευρυμένη σύνθεση, επισημαίνει ότι η απαγόρευση που διατυπωνόταν στο άρθρο 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων, όπως ίσχυε έως την 1η Ιουλίου 2021, είχε περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, το οποίο, μολονότι δεν μεταβλήθηκε από εδαφική ή χρονική άποψη, αναθεωρήθηκε ουσιωδώς με μεταγενέστερες τροποποιήσεις. Ο νόμος [περί τυχηρών παιγνίων], όπως ίσχυε έως την 1η Ιουλίου 2021, περιείχε ρητή απαγόρευση διεξαγωγής παιγνίων ή διαγωνισμών, δοκιμαστικών παιχνιδιών,

κληρώσεων και άλλων εκδηλώσεων που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή σε τυχηρά παίγνια, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια εξ αποστάσεως εκτός των χώρων διεξαγωγής τυχηρών παιγνίων ή του ιστοτόπου του φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων. Εντούτοις, η κατά τα ανωτέρω διατυπωθείσα απαγόρευση δεν περιλάμβανε την απλή δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τα τυχηρά παίγνια στον ιστοτόπο του φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων, γεγονός που υποδηλώνει ότι η νέα διατύπωση του άρθρου 10, παράγραφος 19, του νόμου περί τυχηρών παιγνίων περιόρισε τη χρήση των μέσων προώθησης που βασίζονται στη συμμετοχή του πελάτη και, ως εκ τούτου, επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης της ενθάρρυνσης συμμετοχής σε τυχηρά παίγνια η οποία ίσχυε προγενέστερα.

- 21 Ως εκ τούτου, το τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, διατηρεί αμφιβολίες ως προς τις συνέπειες που πρέπει να επιβάλλονται από τις εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές σε περίπτωση κατά την οποία διαπιστώνεται ότι στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας δεν τηρήθηκε η υποχρέωση του δικαίου της Ένωσης περί γνωστοποίησης τεχνικού κανόνα, όπως εν προκειμένω όπου οι τροποποιήσεις του επίμαχου νόμου συνιστούν «τεχνικούς κανόνες» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535 [...]. Το τμήμα του δικαστηρίου, υπό τη διευρυμένη του σύνθεση, διερωτάται εάν η οδηγία 2015/1535 έχει την έννοια ότι διάταξη εθνικής νομοθεσίας όπως ο νόμος περί τυχηρών παιγνίων, οι διατάξεις του οποίου πρέπει να γνωστοποιούνται βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535, εφόσον θεωρούνται ως «τεχνικοί κανόνες» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της ίδιας οδηγίας, δεν είναι αντιτάξιμη έναντι φορέων οικονομικής εκμετάλλευσης στο πλαίσιο δίκης με αντικείμενο την ευθύνη για διοικητικές παραβάσεις, εάν οι τροποποιήσεις της διάταξης αυτής, η οποία θεωρείται τεχνικός κανόνας, δεν γνωστοποιήθηκαν, πλην όμως γνωστοποιήθηκε το κείμενο του νόμου όπως ίσχυε προγενέστερα.
- 22 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να αρθούν οι αμφιβολίες που ανακύπτουν ως προς την ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που είναι κρίσιμες για τις επίμαχες στην υπό κρίση διαφορά έννομες σχέσεις, πρέπει να ζητηθεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις επίμαχες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Η απάντηση στα ερωτήματα που τίθενται στο διατακτικό της παρούσας διάταξης είναι ουσιώδης για την υπό κρίση υπόθεση, διότι θα επέτρεπε, ιδίως, να εξακριβωθεί το πραγματικό περιεχόμενο των διατάξεων της Ένωσης και να διασφαλιστεί η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω εκτιμήσεων [...], [...] [παραπομπή σε διατάξεις του δικονομικού δικαίου] το παρόν τμήμα του δικαστηρίου

διατάσσει τα ακόλουθα:

[...] [τυποποιημένη δικονομική διατύπωση]

Να υποβληθούν στο Δικαστήριο της Ένωσης τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Συνιστά εθνική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 10, παράγραφος 19, του Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas (νόμου της Δημοκρατίας της Λιθουανίας περί τυχηρών παιγνίων) «τεχνικό κανόνα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, στον βαθμό που αφορά πληροφορίες σχετικά με τα τυχερά παίγνια, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στον ιστότοπο φορέα εκμετάλλευσης τυχηρών παιγνίων;

2) Έχει η οδηγία 2015/1535 την έννοια ότι διάταξη εθνικής νομοθεσίας όπως ο νόμος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας περί τυχηρών παιγνίων, οι διατάξεις του οποίου πρέπει να γνωστοποιούνται βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535, εφόσον θεωρούνται ως «τεχνικοί κανόνες» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της ίδιας οδηγίας, καθίσταται μη αντιτάξιμη έναντι φορέων οικονομικής εκμετάλλευσης στο πλαίσιο δίκης με αντικείμενο την ευθύνη για διοικητικές παραβάσεις, εάν οι τροποποιήσεις της διάταξης αυτής, η οποία θεωρείται τεχνικός κανόνας, δεν γνωστοποιήθηκαν, πλην όμως γνωστοποιήθηκε το κείμενο του νόμου όπως ίσχυε προγενέστερα;

[...]

[...]

[τυποποιημένη δικονομική διατύπωση και σύνθεση του δικαστηρίου]